

למידה מבוססת פרויקטים: פדגוגיה חדשנית ללומדי השפה האנגלית במאה ה-21

תפיסות החינוך של המאה ה-21 מדברות על החלפת הדגם הקיים של הספקת ידע בדגם של תיווך בהקניית ידע ולמידה באמצעות עשייה. הפדגוגיה החדשה מטפחת את המוטיבציה הפנימית של התלמידים, מדרבנת אותם ללמוד ולדעת ומדגישה את החשיבות של ניהול מחקר אישי ומשותף, דיון ומציאת פתרונות לבעיות. זאת, במקום התמקדות בקבלת ידע ובשינון, כפי שההוראה מתבצעת על ידי המורה. גישה זו הביאה להתעניינות גבוהה בפרויקטים המבוצעים על ידי תלמידים, כאשר הם עובדים עליהם במשותף ומנהלים מחקר כדי לקבל מידע ולהצליח בפתרון הבעיה או במתן מענה לשאלה הייחודית שהם מציבים, שחשובה להם ומעניינת אותם.

למידה מבוססת פרויקטים (PBL) היא גישה פדגוגית ממוקדת בתלמיד, הנשענת על התפיסה הקונסטרוקטיביסטית, לפיה למידה היא פעילות חברתית, הנבנית באופן פעיל, תוך מעורבות עם הסביבה ועם אנשים אחרים. למידה מתרחשת כשתלמידים משייכים משמעות לחוויות שלהם וכשהם מקיימים אינטראקציות עם המורה. בהתאם, לכך, הרכיבים העיקריים של דגם ה-PBL הם למידה שיתופית, חלוקה בידע ויצירת ידע המתייחס להקשר חיי התלמידים. הגישה שמה דגש על חוויות הלמידה המשמעותיות בעת העבודה המשותפת על הפרויקט. חוויות אלה מעלות את המוטיבציה ללמוד ואת המעורבות של התלמידים ומקלות על העברת הידע והמיומנויות לסביבה חדשה.

התפיסה הקונסטרוקטיביסטית רואה בתלמידים סוכנים פעילים, הבונים את הידע שלהם בעצמם. מעורבות התלמידים בתהליך הלמידה דורשת מהם לעזוב את העמדה של מקבלי ידע פסיביים ולהפוך ליוצרי ידע ולקחת על עצמם את האחריות על עיצוב חוויות הלמידה שלהם. פרויקטים לימודיים, שעליהם מבוססת הוראה לפי גישת ה-PBL, הם אמצעי שדרכו תלמידים מייצרים את הגשר בין הידע הקודם לידע החדש. למרות האוטונומיה שניתנת לתלמידים, הם עדיין זקוקים להדרכת המורים, אולם תפקיד המורה משתנה – מהיותו הסמכות העליונה, המעניקה את הידע לתלמידים, הוא הופך לשותף בתהליך הלמידה, מנחה שמעצב את תהליך הלמידה המאפשר לכל אחד לתת ביטוי לצדדים החזקים שלו ולהפיק את התועלת המרבית מגיוון התלמידים בכיתה. בדרך זו תלמידים יכולים ללמוד אחד מהשני ולפתח סגנונות למידה ייחודיים להם, תוך שיתוף פעולה הדוק ביניהם.

פרויקטים הבנויים סביב תהליך חקר, כפי שמתחייב מגישת ה-PBL, מאפשרים לתלמידים לחלוק ידע ולנהל דיון ומשא ומתן אודות הפרשנות והדרכים המעשיות לפתרון בעיות. המחקר מתבצע בסביבה אותנטית ומתמקד בנושאים בעלי משמעות עבור התלמידים, נושאים שיש להם השלכה על חייהם. המונחים התיאורטיים והמיומנויות המעשיות, הנרכשים על ידי התלמידים במהלך המחקר, באים לידי ביטוי בעיצוב הפתרון המעשי או יצירת הארטיפקט הממחיש את הידע החדש. התוצר הסופי הוא משמעותי, אך בדרך כלל אינו מהווה מטרה בפני עצמה. על הפרויקטים לעמוד בדרישות תכניות הלימודים באשר לידע ולמיומנויות. מעבר לכך, הם כלי לפיתוח הרגלי חשיבה ביקורתית ואסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה.

כדי למלא את התפקיד הזה, פרויקט צריך לעמוד במספר קריטריונים:

- א. אותנטיות:** הלמידה חייבת להיות משמעותית ובעלת השלכות עבור התלמיד. האותנטיות מהווה מניע חזק עבור התלמידים, שמבינים מדוע עליהם ללמוד את החומר.
- ב. רצינות אקדמית:** הקניית ידע, מונחים ודרכי חשיבה אקדמיות מסדר גבוה. על תלמיד לנסות ולחשוב כמו מדען בתחום הנלמד.

ג. פיתוח קשרים עם מבוגרים בעלי ידע וניסיון רלוונטיים: כולל פגישות, ראיונות או תצפיות, בניית קשרים מחוץ לבית הספר להצלחת הפרויקט.
ד. חקירה פעילה, דינמית ומעשית: כאשר היוזמה בידי התלמידים.
ה. למידה יישומית: המדגישה את החשיבות של עבודת צוות ודורשת שימוש במיומנויות ארגון, ניהול עצמי, תקשורת ופתרון בעיות משותף.
ו. פרקטיקות של ההערכה המוטמעות בתהליך הלמידה: תלמידים זוכים למשוב מצד חבריהם ומצד המורה בעת ביצוע העבודה על הפרויקט ועם סיומה, לאחר הצגתו.

כדי להבטיח את יעילות הלמידה במסגרת עבודה על הפרויקט, יש צורך בתכנון ובעיצוב הלמידה מצד המורה. עבודת המורה על תכנון הלמידה כוללת את השלבים הבאים:
א. ניסוח יעד הלמידה ותמצות נושא הפרויקט, מדוע כדאי לבחור דווקא בפרויקט המסוים ומה משמעותו.
ב. ניסוח השאלה המניעה, המהותית או ניסוח הבעיה: על מורה לחשוב מה העבודה על הפרויקט תיתן לתלמידים.
ג. תכנון ההערכה: הטמעת תהליך הערכה ורפלקציה בתהליך הלימודי; הגדרת התוצר והשיטות המיטביות של הצגת התוכן הנלמד והמיומנויות שנרכשו.
ד. מיפוי הפרויקט: מה תלמידים אמורים לדעת כדי לבצע את המשימות בהצלחה, כיצד ניתן לסייע להם ולאיזה משאבים הם זקוקים.
ה. התייחסות לצורכי הלמידה ולסגנונות הלמידה של התלמידים השונים.

פדגוגית ה-PBL, המכוונת למעורבות התלמידים ולהפיכתם ללומדים עצמאיים, מייצרת הזדמנויות רבות ללמידה אותנטית במגוון תחומים. כך, נעשה שימוש נרחב בגישה בתחומי המדעים המדויקים ובמדעי החברה. דגם זה מתאים גם לתחומים נוספים, כמו ללימודי שפה ולהקניית ידע כללי בשילוב עם מיומנויות שפה, תוך בניית קשר בין לימודי השפה לנושאים הקהילתיים. הפרויקט, המכוון לפתרון בעיות בתוך קהילת דוברי השפה הנלמדת, מאפשר העשרת השפה האקדמית והקניית מיומנויות של השפה המדוברת, יצירת אינטראקציה בין שימוש בשפה ברמות שונות, כאשר מיומנויות של קריאה, פיתוח האוריינות, מיומנויות של דיבור והבנת השפה המדוברת מתפתחות במקביל ומחזקות אלה את אלה. במסגרת ה-PBL, השימוש בשפה נעשה בהקשרים האותנטיים, מה שמעלה את תחושת היעילות העצמית של הלומדים ואת הביטחון העצמי שלהם. שימוש בדגם ה-PBL במסגרת לימודי שפה מעלה, אם כך, את המעורבות הפעילה של התלמידים ומעניק להם הזדמנויות לחוויות שפה עשירות ורב-גוניות, הדורשות שילוב של הקשבה, דיבור, קריאה וכתבה. גישה זאת מסייעת להכנת התלמידים לדרישות שוק התעסוקה ומאפשרת לתלמידים לשפר את מיומנויות השפה שלהם בשילוב עם למידת תוכן חדש.

התקציר מבוסס על המאמר:

Almaguer, I., Diaz, Z., & Esquierdo, J. J. (2015). Project-based learning: Innovative pedagogy for 21st-century English learners. *Teacher Education and Practice*, 28(1), 177-190.